

И.Арабаев атындағы Кыргыз мамлекеттік университетінин, Ж.Баласагын атындағы Кыргыз улуттук университетінин алдындағы Д 13.23.673 диссертациялық кеңешинин мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, доцент Ақматов **Кыялбек Камутовичтин изденүүчү Асаналиева Мээргүл** Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалық шарттары» аттуу темада 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына

ЭКСПЕРТТИК КОРУТУНДУСУ

Эксперт педагогика илимдеринин доктору, доцент Ақматов **Кыялбек Камутовичтин изденүүчү Асаналиева Мээргүл** Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалық шарттары» деген темадагы диссертациялық ишин карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялық кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылышкан кандидаттык диссертация, диссертациялық кеңештин профилине негизинен туура келет.

Иште адистигинин паспортуна (13.00.02 – окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына толук туура келбейт, ошентсе да аткарылган жана азыркы шартта мектепке чейинки курактагы балдарга руханий тарбия бере ала турган адабий чыгармаларды колдонуунун дидактикалық шарттары боюнча изилдөө жүргүзүлгөн.

Диссертация боюнча жалпы маалыматтар: Тема бириңчи жолу Ош

мамлекеттик университетинин Окумуштуулар көнешинин отурумунун 2019-жылдын 13-мартындагы №5 протоколу менен «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-педагогикалык шарттары» деген аталышта 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча бекитилип, ошол эле окуу жайынын Окумуштуулар көнешинин отурумунун 2021-жылдын 30-июнундагы №9 протоколу менен «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» деген темадада 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабиягы) адистиги болуп өзгөртүлгөн. Илимий жетекчи эки учурда тең п.и.д., профессор Сакиева С.С,

Кандидаттык экзамендери: История и философия науки 08.06.2019 отлично; Английский язык 13.11.2020 хорошо; Государственный язык 18.06.2021 отлично.

Диссертация Ош мамлекеттик университетинин Башталгыч билим берүүнүн тилдеринин, адабиятынын теориясы жана методикасы кафедрасынын көнөйтилген жыйынында 2022-жылдын 13-майында талкууланган. Талкууга С.М.Момуналиев (13.00.01), (13.00.02) п.и.д., профессор, С.С.Сакиева (13.00.02) п.и.д., профессор, А.Т.Саттарова (13.00.02), п.и.д., доцент ж.б. адистер катышкан.

2. Иштин максаты катары балдар адабиятындагы чыгармалар аркылуу мектепке чейинки курактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун уюштуруу ченемдерин, илимий-дидактикалык шарттарын, формаларын жана каражаттарын аныктоо жана системалаштыруу, окутуунун азыркы талаптарга шайкеш методикасын иштеп чыгуу, эксперименттик жол менен текшерүү жана практикага сунуш кылуу алынган.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген:

- мектепке чейинки курактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун теориялык негиздерин үйрөнүү;
- мектеп жашына чейинки балдарды руханий жактан тарбиялоо процессинде балдар адабиятынын ролун аныктоо;
- балдар адабиятындагы көркөм чыгармаларды окутуунун методикасын иштеп чыгуу;
- иштелип чыккан методиканы педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү, аныкталган кемчилдиктерди толуктоо жана практикага колдонууга сунуш кылуу.

Коюлган милдеттерге жетүү үчүн изденүүчү үч этапта тажрыйба жүргүзгөн, изилдөө учурунда заманбап педагогикалык методдор пайдаланылган. Бул колдонгон усулдары жана ыкмалары өз максатына жеткен.

Диссертациянын изилдөө объектиси диссертациясынын максат жана милдеттерине ылайык келет.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Учурда мектепке чейинки курактагы балдардын адеп-ахлактык түшүнүктөрүн калыптандыруу, руханий жактан тарбиялоо маселеси өзгөчө көңүл бөлүүгө маани берилип жатат. Мектеп жашындагы балдарга тарбия берүүнүн колго алууда үй-бүлөнү кошо тартуу, ата-энелердин даярдыгын жакшыртуу да башкы маселелердин бири. Үй-бүлөлүк тарбия берүүдө айрыкча китеп окуу адаты жолго коюлбай жаткан учур көп кездешет. Ошондуктан бул багыттагы изилдөөлөр ата-энелер үчүн, бала бакчалардын тарбиячылары үчүн зарыл десек болот. Ал эми бул кыргыз педагогикасына изилдөөлөр аз. Мектепке чейинки курактагы бөбөктөргө адабий чыгармалар аркылуу тарбия берүүнүн дидактикалык шарттарын негиздөө актуалдуу деп айттууга болот.

Диссертацияда коюлган милдеттердин ар бирин чечүү зарылдыгын негиздөөдө илимий адабияттардагы маалыматтарга анализ жүргүзүлгөн, теманы изилдөөнүн тарыхы, азыркы абалы, проблемалары көрсөтүлгөн.

Жогоруда айтылгандардын негизинде изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө абдан актуалдуу жана өз убагында тарбия тармагында иштегендер үчүн керектүү деп эсептейбиз.

3. Илимий натыйжалар.

3.1. Иште педагогика жана анын теориясы жана методикасы илиминин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар алынган: изилдөөнүн темасына байланыштуу илимий-теориялык, илимий-методикалык эмгектер, практикалык тажрыйбалар изденүүчү тарабынан өз алдынча окуп-үйрөнүлүп, жалпылаштырылып, алар боюнча тыянактар чыгарылган. Балдар адабиятындагы чыгармаларды үйрөтүүнүн ықмалары көрсөтүлгөн. Иштелип чыккан ықмалар жана жолдор педагогикалык эксперименттик текшерүүлөрдөн өткөрүү, алынган натыйжалардын майнаптуулугу аныкталган. Кыргыз элинин адабий чыгармаларындагы баалуулуктардын үлгүсүндө жогорку бөбөктөрдү үй-бүлөдө тарбиялоо проблемасы аныкталган. Проблеманын маанисин жана маңызын көрсөтүү үчүн көптөгөн окумуштуулардын пикирлерине таянып, ал пикирлерди эмгекте чагылдырылган.

3.2. Алынган натыйжалардын азыркы илим чегинде илимий жаңылыгы төмөнкүлөр менен байланышат. Диссертант тарабынан эмгекте методологиялык негиздерге таянуу менен эмгеги үчүн зарыл түшүнүктөрүнүн теориялык аныктамалары текшерилген; ата-эне институтунун китең окуу маданиятындагы статусу аныкталган; кыргыз педагогикасында алгачкы жолу бөбөктөрдү тарбиялоодо балдар үчүн жазылган чыгармалардын педагогиканын мүмкүнчүлүктөрү, педагогикалык шарттары жана жолдору аныкталган.

3.3.Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө: балдарды көркөм адабий чыгармалар аркылуу руханий тарбиялоонун ықмаларынын, жолдорунун жана каражаттарынын натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, практикалык сунушталган.

5. Асаналиева, М.М. Руханий маданият [Текст] / М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2019. - №1. - 58-61-бб.

<https://elibrary.ru/item.asp?id=37957263>

6. Асаналиева, М.М. Руханий маданияттуулукту өнүктүрүүнүн көйгөйлөрү [Текст] / М.М. Асаналиева // Кыргыз билим берүү академиясынын кабарлары. 2020. - №2(51). - 130-132-бб.

<https://elibrary.ru/item.asp?id=42332064>

7. Асаналиева, М.М. Кенже курактагы балдарга руханий тарбия берүүдө элдик педагогиканын орду [Текст] / М.М. Асаналиева // Наука, новые технологии и инновации кыргызстана. 2021. - №1.- 156-160-бб.

<https://elibrary.ru/item.asp?id=45672131>

8. Асаналиева, М.М. XXI кылымдагы тарбиялоо, билим берүү жана руханий коопсуздук [Текст] / М.М. Асаналиева // Alatoo Academic Studies. 2021. - №1 23-26-бб. <https://elibrary.ru/item.asp?id=45598504>

9. Асаналиева, М.М. Балдар жазуучуларынын чыгармаларындагы руханий тарбия [Текст] / М.М. Асаналиева // Вестник КРСУ. 2021. - №2. -79-84-стр.

<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44951925>

10. Сакиева, С.С. Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүнүн дидактикалык шарттары [Текст] / С.С. Сакиева, М.М. Асаналиева // Наука. Образование. Техника. 2021. №2(71). - 143-148-бб.

<https://elibrary.ru/item.asp?id=47331622>

11. Сакиева, С.С. Мектепке чейинки билим берүү мекемесинде көркөм адабият менен иштөөнүн методикасы [Текст] / С.С. Сакиева, М.М. Асаналиева // ЖАМУнун жарчысы. 2021. - №2(47). - 93-98 бб.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=47850002>

12. Сакиева, С.С. Study of methodology of teaching the kyrgyz language in primary school [Текст] / С.С. Сакиева, А. Орозбаева, М.М. Асаналиева Б.Байиева // Ж.Баласагын атындагы кыргыз улуттук университетинин Жарчысы. Сборник материалов республиканской конференции на тему:

«Актуальные проблемы преподавания и изучения языков». - г.Бишкек, 2021.
20-май.,- 420-425-стр. https://lib.knu.kg/files/2021/VKNU2021_Spec_1.pdf

13. Сакиева, С.С. Исследование методики преподавания кыргызского языка в начальных классах [Текст] / С.С. Сакиева, А.Орозбаева, М.М. Асаналиева, Б.Байиева // Научный потенциал. 2021. - №6 (48).- Москва, - 17-24 стр. <https://elibrary.ru/item.asp?id=46488859&>

14. Асаналиева, М.М. Балдар адабиятындагы көркөм чыгармалар менен иштөөнүн методикасы [Текст] / М.М. Асаналиева // «VI Международное книжное издание стран Содружества Независимых Государств «Лучший молодой учёный-2021» VI международное книжная коллекция научных работ молодых учёных IX том, 2021- г. Нур-Султан, Казахстан., - 34-36-стр.

<https://www.academia.edu/48878455>

15. Сакиева, С.С. Окуу көндүмүнүн өнүгүшү жана өркүндөтүлүшү [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева //Alatoo Academic Studies. 2022. - №1. - 125-131-бб. <https://elibrary.ru/item.asp?id=48356766>

16. Сакиева, С.С. Руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын учурдагы абалы жана келечеги [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2022. - №1. - 490-495-бб.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=47956264>

17. Сакиева, С.С. Шүкүрбек Бейшеналиевдин бөбөктөргө арналган чыгармасындагы ыймандық, руханий тарбия берүү идеялары [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева // Вестник КРСУ. 2022. - №5. -79-84-стр.
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44951925>

7. Диссертациянын теориялык корутундуларынын аprobацияланышы. Тема боюнча мектепке чейинки билим берүү уюмдарында (бала бакчаларда) балдар адабиятындагы чыгармаларды окуу-тарбия процессинде колдонуунун сунушталып жаткан методикасы 7 бала бакчада эксперименттер өткөрүлгөн. Диссертациялык иш Ош мамлекеттик университетинин педагогика, психология жана дене тарбия факультетиндеги

«Башталгыч билим берүүнүн тилдеринин, адабиятынын теориясы жана методикасы» кафедрасынын жыйынында талкууланган.

8. Айрым мүчөлүштүктөр:

1. Диссертациянын жалпы темасы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы деген шифрине өтө жакын. Бул Шифрди тактоонун илимий жетекчи менен изденүүчүгө сунуштайбыз.

2. Диссертацияда методикага байланыштуу материалдар дээрлик аз, эгерде диссертация 13.00.02 шифринде корголо турган болсо, толуктап кайра иштеп чыгуу керек.

3. Авторефератта, диссертацияда окумуштуулардын аты же атасынын аты туура эмес берилген.

Мисалы, К.Каранова (туурасы Т.Каранова), К.Сейдекудова (туурасы К.Сейдекулова)

4. Авторефераттын структурасын УАК жобосуна ылайык жасоо керек. Талап боюнча жасалган эмес.

5. Диссертациянын 2-главасы ЖАКтын талабы боюнча «Изилдөөнүн материалдары жана методдору» болушу керек. Иште бул талап аткарылган эмес.

6. Иште стилистикалык, орфографиялык каталар арбын кездешет. Алардын баарын ондоп чыгуу керек.

7. Сунуштар: *Диссертациялык ишти расмий коргоого оппоненттер катары төмөндөгүлөр сунушталат:*

1-расмий оппонент катары: п.и.д., профессор С.К.Рысбаев. – Шифри – 13.00.02. Анын бул темага жакын эмгектери:

1. Рысбаев, С.К. Кыргыз башталгыч мектептеринде адабиятты окутууну этнопедагогикалык негизде өркүндөтүү (улуттук балдар фольклорунун материалдарына таянуу менен) [Текст]: пед. илим. докт. деген окумуш. даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.01.; 13.00.02 / – Б.: 2006. – 49 б.

2. Рысбаев С.К. Кыргыз балдар фольклорунун педагогикасы: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 1-китеп. 2-бас. [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 312 б.

3. Рысбаев С.К. Окуучунун сүйлөө жана жазуу ишмердиги: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 2-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 344 б.

4. Рысбаев С.К. Кыргыз тили жана адабияты мугалимине жүз кенеш: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 4-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 236 б.

5. Рысбаев С.К. Кыргыз балдар адабияты: проблемалар, портреттер жана окуп-үйрөнүү маселелери: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 5-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2015. – 232 б.

2-расмий оппонент катары М.Рыскулбеков атындағы КЭУнун мамлекеттик, расмий жана чет тилдер кафедрасынын доценти, педагогика илимдеринин кандидаты Шералиева Анара Жолдошбековна сунушталат.
Анын бул темага жасын эмгектери:

1. Шералиева А.Ж. Этнопедагогика – тарбиянын башаты // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, №1 (9) 2008 С 313-316 ISBN -9967 – 400-32-3.

2. Шералиева А.Ж. Чечендик – сүйлөө өнөрү // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 3 (11) 2008. С 427-430 ISBN -164 – 628 б.

3. Шералиева А.Ж. Асан Кайғы – көчмөн элдеринин улуу философу // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 1 (12) 2009.

4. Шералиева А.Ж. Элдик жомокторду окутуунун өзгөчөлүктөрү // Вестник КГУ им. И.Арабаева, №2 2013 С 93-96 ISBN -1694 – 7118.

5. Шералиева А.Ж. V-VI класстарда фольклордук чыгармаларды окутуунун жолдору // Вестник КНУ им. Ж.Баласагына, № 2 - 2012 С 307-310 ISBN -9967 – 215333.

Жетектоочу мекеме катары М.М.Адышев атындағы Ош технологиялык университетинин кыргыз жана орус тилдер кафедрасын сунуштаймын. Кафедрадагы адистер: Саттарова А.Т., п.и.д., доцент

(13.00.02); Атакулова М.А., филол.и.д, проф. (10.02.06.); Зулпуев А.З., п.и.д. , доцент (13.00.02); Сагыналиев М.Д., филол.и.к., доцент (10.02.20.); Жаныбекова Б.А., ОшТУнун доценти; Капарова К.М., ОшТУнун доценти; Турганбаева Н.С., ОшТУнун доценти; Коргонбекова Н.Т., ага окутууучу; Муратова Э.К., окутууучу; Калдыбаева Ж.А., окутууучу.

9. Корутунду: Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» деген темадагы диссертациясы өз алдынча аткарылган иш жана анын эмгегин азыркы учур учун актаулдуу деп баалоого болот.

10. Диссертациялык кенештин эксперти К.К.Акматов сунуш кылынган документтерди карап чыгып И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине караштуу Д 13.23.673 диссертациялык кенешине 13.00.02 – окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (kyргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу учун **Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары»** деген атальштагы диссертацияны айтЫлган кемчилдиктерди арылткандан соң алдын ала коргоого сунуш кыламын.

 Эксперт Акматов Кыялбек Камутович,

КРдин Билим берүү жана илим министрлиги, Мектептеги билим берүү жана китеп чыгаруу саясаты башкармалыгынын башчысы,

педагогика илимдеринин доктору, доцент
(13.00.02 – окутуунун жамна тарбиялоонун
теориясы менен методикасы (kyргыз адабияты)

K.K. Акматовдун колун тастыктаймын
кадрлар бөлүмү:

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин алдындагы Д 13.23.673 диссертациялык кеңешинин мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор Рысбаев Сулайман Казыбаевичтин изденүүчү Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын “Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары” аттуу темада 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертацияна

ЭКСПЕРТТИК БҮТҮМҮ

1. Коргоого кабыл алынган диссертациялык иштин диссертациялык кеңештин шифрына ылайык адистикке туура келиши. - Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын “Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары” деген темадагы диссертациялык иши Д 13.23.673 диссертациялык кеңешинин адистигине туура келет;

-диссертациялык изилдөө көтөрүлгөн илимий-методидалык проблемалар 13.00.02-октуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына туура келет.

Диссертациянын максаты: балдар адабиятындагы чыгармалар аркылуу мектепке чейинки қурактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун уюштуруу ченемдерин, илимий-дидактикалык шарттарын, формаларын жана каражаттарын аныктоо жана системалаштыруу, окутуунун азыркы талаптарга шайкеш технологиясын иштеп чыгуу, эксперименттик жол менен текшерүү жана практикага сунуш кылуу.

Максатка ылайык томондогудой милдеттер чечилген:

- мектепке чейинки қурактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун теориялык негиздерин үйрөнүү;
- мектеп жашына чейинки балдарды руханий жактан тарбиялоо процессинде балдар адабиятынын ролун аныктоо;
- балдар адабиятындагы көркөм чыгармаларды окутуунун методикасын иштеп чыгуу;
- иштелип чыккан методиканы педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү жана аны практикага колдонууга сунуш кылуу.

2. Изилдөөнүн актуалдуулугу томондогулор менен аныкталат:

- ар бир баланын инсандыгын, эркин, руханий-адептик жактан өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүүгө коомдун объективдүү муктаждыгы жана мектепке

чейинки курактагы балдар менен иштөө практикасында бул маселенин системалуу технологиясынын жоктугу;

- мугалимдердин, тарбиячылардын инсанды руханий жактан тарбиялоонун практикалык сапаттуу программаларынын зарылчылыгы жана колдонууга даяр интегралдык системаларынын жоктугу;

- үй-бүлөлүк баалуулуктарга жана үй-бүлөлүк салттарга басым жасоо менен балдарды руханий жактан тарбиялоонун жеткиликтүү технологияларына жана ыкмаларына баланын заманбап муктаждыктары менен кызыкчылыктарына багытталган үй-бүлөлүк окуу үчүн атайын адабияттын жоктугу;

- психологиялык-педагогикалык илимдердин мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүгө сезимталдыгы жана заманбап көйгөйлөр контекстинде анын маселелеринин жетишсиздигинин ортосунда байланыштын жоктугу;

- бала бакчада руханий жактан тарбиялоонун жана билим берүүнүн зарылдыгына байланыштуу көйгөйдү чечүү үчүн балдар адабияттынын потенциалын пайдалануунун деңгээлинин жетишсиздиги.

3. Илимий жыйынтыктары: -изилдөөдө анын алдына коюлган милдеттерине жарааша педагогика илими учун маанилүү төмөндөгүдөй корутундулар алынган:

-мектепке чейинки курактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун теориялык негиздери үйрөнүлгөн жана жалпылаштырылган;

-мектеп жашына чейинки балдарды руханий жактан тарбиялоо процессинде балдар адабияттынын ролу жана потенциалы аныкталган;

- балдар адабияттындагы көркөм чыгармаларды окутуунун формалары, методдору жана технологиялары иштелип чыккан;

- кыргыз бакчаларынын азыркы шартына ылайык сабактардын иштелмелери иштелип чыккан жана аларды балдар адабиятты аркылуу кенже жаштагы балдарды үйдө жана бакчаларда руханий жактан тарбиялоону байланышта караган жана анын ыкмалары сунушталган.

3.1. Алынган натыйжалардын ишенимдүүлүгү булар менен аныкталат, т.а изилдөөдө мына булар сыйактуу көңүл буруучу идеялар айтылган жана алар изилдөөнүн натыйжаларынын ишенимдүүлүгүн далилдейт:

-темага жарааша теориялык-методикалык адабияттар үйрөнүлүп, учурдагы шарттарга жарааша кыргыз балдар бакчасынын абалына, андагы колдонулуп жаткан илимий-методикалык материалдарга, анын потенциалына таянуу керегиги айтылган;

- руханий тарбия, анын маани-маңызы жетишерлик изилденген жана ал идеяларды пайдалануу менен, балдар адабиятынын таалим-тарбиялык мааниси, ролу ачылган;

-балдар адабияты аркылуу жеке эле бакчаларда эмес, үй шартында ата-энелери да балдарга “үй-бүлөлүк окуу аркылуу” руханий тарбия берүүгө болору тууралуу да айтылган учурлары эң маанилүү жана орундуу;

-балдар бакчасынын окуу программалары, окуу куралдары жетишерлик изилденип жалпыланган жана анда балдар адабиятына мүнөздүү программалык чыгармалар талданган, окутуунун жаңы формаларына жана методдоруна жараша иштелмелер иштелип чыккан, сабактардын үлгү иштелмелери сунушталган, балдарга тарбия берүүдө көркөм адабият маанилүү каражат экендиги сыналган;

-бакчанын мугалимдери таянууга мүмкүн болгон иштин формалары, методдору, технологиялары илимий жактан такталып берилген жана аларды колдонуунун жолдору даярдалган.

3.2. Иштин теориялык маанилүүлүгү булар: -учурдагы глобалдашуунун шарттарында кыргыздын кенже балдарынын руханий таалим-тарбиясынын маанилүүлүгү ачык берилген жана руханий тарбиянын зарылдыгы айкын баяндалган;

-балдар адабиятынын таалим-тарбиялык мааниси ачылган жана кенже балдарга руханий тарбия берүүдөгү чоң роли, потенциалы тууралуу кенен сөз болгон;

- кыргыз бала бакчаларынын тарбиячы-мугалимдери үчүн окутуунун формалары, методдору жана технология түшүнүктөрү кенен ачылган жана алар практикалык сабактардын үлгүлөрү менен далилденген.

3.3. Иштин квалификациялык белгилерге дал келиши: иш бала бакчалардын тарбиялануучуларына балдар чыгармаларын окутуу, аны балдарга руханий тарбия берүүдө колдонунун технологияларын иштеп чыгуу боюнча учурдагы талаптарга туура келет жана анын натыйжаларын тармак ичинде жайылтууга жана колдонууга болот.

4. Алынган жыйынтыктардын практикалык мааниси (тармак, өлкө, үчүн мааниси)

Илимий корутундулар бул багыттарда ишке ашырылган: изилдөөдө кыргыз бала бакчаларынын тарбиялануучуларына, мугалимдерине, ата-энелерге балдар адабиятын материалдарын аларга руханий тарбия берүүдө колдонуунун ык-жолдору, формалары, методдору жана технологиялары сунушталгандыгы жана алар педагогикалык экспериментте сыналгандыгы жана практикага сунушталгандыгы менен маанилүү.

Диссертациянын материалдары төмөндөгү басылмаларда **чагылдырылган жана оправдацияланган**, т.а. тема боюнча мектепке чейинки билим берүү уюмдарында (бала бакчаларда) балдар адабиятындағы чыгармаларды окуу-тарбия процессинде колдонуунун сунушталып жаткан технологиясын, методикасын аппробациялоо МЧББУдагы 7 бала бакчада эксперименталдык-тажрыйбалык иш процессинде жүргүзүлгөн.

Диссертациянын негизги мазмуну 17 макалада (1 РИНЦ РФ, 1 РИНЦ Казакстан, 15 РИНЦ КР) жарыяланган, илимий-практикалык конференцияларда баяндамалар жасалған, илимий, методикалық макалалар жарыяланган жана апробацияланган. Диссертациялык иш Ош мамлекеттик университетинин Педагогика, психология жана дene тарбия факультетиндеги "Башталғыч билим берүүнүн тилдеринин, адабиятынын теориясы жана методикасы" кафедрасынын жыйынында талкууланган.

Натыйжада, изденүүчү Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын "Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары" аттуу темадагы диссертациялык ишинде сунушталған бала бакчанын шартында балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятын пайдалануунун жолдору, шарттары, формалары, методдору жана технологиялары тармак үчүн бул маанилүү болуп саналат.

Авторефераттын мазмуну диссертация менен толук мазмундаш жана жоболору, максат-милдеттери, тыянактары, сунуштары дал келет.

6. Сын пикирлер: - изилдөөнүн актуалдуулугун, теманын зарылдыгын тактоо, алдына коюлган максатты кыска, так берүү талап кылышат;

-балдарга арналган чыгармалардын табияты жакшы изилденген, бирок 3-4-5-6 жашар балдарга чыгармаларды сунуш кылууда жанры, көлөмү, тили ж.б. кандай болушу керектиги тууралуу критерийди жеке изилдөөчүлүк көз карашы катары сунуштоо керек;

-экспериментте 3-4-5-6 жашар балдар менен иштөөдө жалпы иш чараптар, иштин формалары, колдонулуучу методдор кенен айтылған, бирок кайсы қурактагы балага кандай жанрдагы, кандай көлөмдөгү ыр, аңгеме, жомокту сунуш кылды жана кантит иш жүрдү? Аларга ылайык сабактардын кандай иштелмелери пайдаланылды, алардын натыйжалары кандай болду? Ушулар тууралуу изилдөөнүн темасына жараша балдар адабиятынын кандай үлгүлөрүн кантит колдонуунун дидаактикалык шарттарын далил катары киргизсе болмок.

7. Эскертуулар: Бул айтылгандар изденүүчү тарабынан учурда оңдолуп-толукталууда, изденүүчүнүн мүмкүнчүлүгү жетиштүү экендиги байкалат.

8. Сунуштар: Диссертациялык ишти расмий коргоого оппонент катары төмөндөгүлөр сунушталат:

1-расмий оппонент катары п.и.д., профессор С.К.Рысбаев сунушталат. Каралып жаткан изилдөөнүн шифрина мазмундаш төмөндөгүдөй эмгектери бар, атап айтканда:

1. “Кыргыз балдар фольклорунун педагогикасы”, Б., 2014, “Жак принт”, 2. “Илимий жана элдик педагогика: методдору, принциптери”, Алматы, “Абай атындагы улуттук пед.университеетинин “Кабарчы” журналы, 2019. №2, (72), 502-509-б.б.

3. “Кыргыз балдар адабияты: проблемалар, портреттер жана окуп-үйрөнүү маселелери”, Б., 2014, 14 .т

4. “Жомок-терапиясы” технологиясы”, “КББАнын Кабарлары” журналы, №1, 2015.

5. “Бала бакчаларында балдардын кыргыз тилинде кебин өстүрүүнүн методикасы”, (авторлор: К.Сейдекулова), Б., 2018-ж.

6.«Адабий окуудан» окуучулардын адабий жана маданий компетенттүүлүктөрүн өркүндөтүү маселелери», “КББАнын кабарлары», (авторлош), №3, 2011.

2- расмий оппонент катары педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Шералиева Анара Жолдошбековна – педагогика илимдеринин кандидаты, М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун мамлекеттик, расмий жана чет тилдер кафедрасынын доценти сунушталат. Анын илимий эмгектери:

1. Этнопедагогика-тарбиянын башаты. Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, №1 (9) 2008 С 313-316 ISBN -9967 – 400-32-3.

2. Чеченчик – сүйлөө өнөрү. Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 3 (11) 2008. С 427-430 ISBN -164 – 628 б.

3. Асан Кайғы-көчмөн элдеринин улуу философу. Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 1 (12) 2009.

4. Элдик жомокторду окутуунун өзгөчөлүктөрү Вестник КГУ им. И.Арабаева, №2 2013 С 93-96 ISBN -1694 – 7118.

5. V-VI класстарда фольклордук чыгармаларды окутуунун жолдору Вестник КНУ им. Ж.Баласагына, № 2 - 2012 С 307-310 ISBN -9967 – 215333.

6. “Акыл Карадаң” жомогун салттуу жана интерактивдүү методдордун айкалышында окутуу Журнал НАН КР. № 18 - 2013 С 157-161 ISBN -1694 – 5824.

Жетектөөчү мекеме катары Ош шаарындагы Кыргыз мамлекеттик педагогикалык университетинин башталгыч билим берүүнүн теориясы жана методикасы, педагогика жана психология, кыргыз адабияты кафедралары сунушталат.

9. Бүтүм: Жогорудагы айтылган сын-пикирлер менен эскеरтуулөрдү расмий коргоого чейин ондоп-түзөтүүсү керек жана аны аткарууга диссертанттын мүмкүнчүлүгү жетиштүү. Ошондуктан изденүүчү Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын “Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары” деген темадагы, адистиги 13.00.02-окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) шифрына ылайык жазылган диссертациялык ишин расмий коргоого сунуштоого болот.

Эксперт:

Күнү:

Рысбаев С.К., п.и.д., профессор

22-май, 2023-ж.

“С.Рысбаевдин колун тастыктайм.”

КББАнын Кадрлар бөлүмүнүн башчысы

М. АРАБАЕВ атындагы КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТ
КЫРГЫЗСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. И. АРАБАЕВА

КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДГИСЬ ЗАВЕРЯЮ

OK

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин алдындагы Д 13.23.673 диссертациялык кенешинин мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор Батаканова Светлана Топчиевна изденүүчү Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» аттуу темада 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (kyргыз адабияты) шифрына ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына

ЭКСПЕРТТИК КОРУТУНДУСУ

Эксперт педагогика илимдеринин доктору, профессор Батаканова Светлана Топчиевна изденүүчү Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» деген темадагы диссертациялык ишин карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялык кенешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылышкан кандидаттык диссертация, диссертациялык кенештин профилине негизинен туура келет.

Иште адистигинин паспортуна (13.00.02 – окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (kyргыз адабияты) шифрына толук туура келбесе да негизинен аткарылган жана азыркы шартта мектепке чейинки курактагы балдарга руханий тарбия бере ала турган адабий чыгармаларды колдонуунун дидактикалык шарттары боюнча изилдөө

жүргүзүлгөн.

Диссертация боюнча жалпы маалыматтар: Тема биринчи жолу Ош мамлекеттик университетинин Окумуштуулар кеңешинин отурумунун 2019-жылдын 13-мартындагы №5 протоколу менен «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-педагогикалык шарттары» деген атальшта 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча бекитилип, ошол эле окуу жайынын Окумуштуулар кеңешинин отурумунун 2021-жылдын 30-июнундагы №9 протоколу менен «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» деген темадада 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабиягы) адистиги болуп өзгөртүлгөн. Илимий жетекчи эки учурда тен п.и.д., профессор Сакиева С,С,

Кандидаттык экзамендери: История и философия науки 08.06.2019 отлично; Английский язык 13.11.2020 хорошо; Государственный язык 18.06.2021 отлично.

Диссертация Ош мамлекеттик университетинин Башталгыч билим берүүнүн тилдеринин, адабиятынын теориясы жана методикасы кафедрасынын кеңейтилген жыйынында 2022-жылдын 13-майында талкууланган. Талкууга С.М.Момуналиев (13.00.01), (13.00.02) п.и.д., профессор, С.С.Сакиева (13.00.02) п.и.д., профессор, А.Т.Саттарова (13.00.02), п.и.д., доцент ж.б. адистер катышкан.

2. Иштин максаты катары балдар адабиятындагы чыгармалар аркылуу мектепке чейинки курактагы балдарды руханий жактан тарбиялоонун уюштуруу ченемдерин, илимий-дидактикалык шарттарын, формаларын жана каражаттарын аныктоо жана системалаштыруу, окутуунун азыркы талаптарга шайкеш методикасын иштеп чыгуу, эксперименттик жол менен текшерүү жана практикага сунуш кылуу алынган.

Диссертацияда коюлган милдеттердин ар бириң чечүү зарылдыгын негиздөөдө илимий адабияттардагы маалыматтарга анализ жүргүзүлгөн, теманы изилдөөнүн тарыхы, азыркы абалы, проблемалары көрсөтүлгөн.

Жогоруда айтылгандардын негизинде изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө абдан актуалдуу жана өз убагында тарбия тармагында иштегендөр үчүн керектүү деп эсептейбиз.

3. Илимий натыйжалар.

3.1. Иште педагогика жана анын теориясы жана методикасы илиминин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар алынган: изилдөөнүн темасына байланыштуу илимий-теориялык, илимий-методикалык эмгектер, практикалык тажрыйбалар изденүүчү тарабынан өз алдынча окуп-үйрөнүлүп, жалпылаштырылып, алар боюнча тыянактар чыгарылган. Балдар адабиятындагы чыгармаларды үйрөтүүнүн ыкмалары көрсөтүлгөн. Иштелип чыккан ыкмалар жана жолдор педагогикалык эксперименттик текшерүүлөрдөн өткөрүү, алынган натыйжалардын майналтуулугу аныкталган. Кыргыз элиниң адабий чыгармаларындагы баалуулуктардын үлгүсүндө жогорку бөбөктөрдү үй-бүлөдө тарбиялоо проблемасы аныкталган. Проблеманын маанисин жана маңызын көрсөтүү үчүн көптөгөн окумуштуулардын пикирлерине таянып, ал пикирлерди эмгекте чагылдырылган.

3.2. Алынган натыйжалардын азыркы илим чегинде илимий жаңылыгы төмөнкүлөр менен байланышат. Диссертант тарабынан эмгекте методологиялык негиздерге таянуу менен эмгеги үчүн зарыл түшүнүктөрүнүн теориялык аныктамалары текшерилген; ата-эне институтунун китең окуу маданиятындагы статусу аныкталган; кыргыз педагогикасында алгачкы жолу бөбөктөрдү тарбиялоодо балдар үчүн жазылган чыгармалардын педагогиканын мүмкүнчүлүктөрү, педагогикалык шарттары жана жолдору аныкталган.

3.3.Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө: балдарды көркөм адабий чыгармалар аркылуу руханий тарбиялоонун ыкмаларынын, жолдорунун жана каражаттарынын натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, практикалык сунушталган.

3.4. Иштин теориялык мааниси бар, анда диссертант теориялык жоболорун илимий-практикалык негизде сунуштайды.

3.5. Диссертациялык иш анын квалификациялык белгилерине негизинин туура келет

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү (тармак, өлкө, дүйнө үчүн)

Диссертацияда алынган илимий натыйжалар төмөнкүлөрдө ишке ашырылган: мектепке чейинки курактагы балдарды кыргыз адабиятынын баалуулуктары аркылуу руханий тарбиялоонун педагогикалык шарттарын ишке киргизүүнүн методикасы иштелип чыккан.

5. Автореферат диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максат жана милдеттерине негизинен дал келет.

6. Диссертациянын материалдары төмөндөгү басылмаларда чагылдырылган:

1. Асаналиева, М.М. Баланы мектепке даярдоонун педагогикалык негиздери [Текст] / М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2017. - №1. - 34-37-бб. <https://base.oshsu.kg/univer/temp/url/ilim/2017-s-2.pdf>
2. Асаналиева, М.М. Балдарды мектепке даярдоодо оюнду каражат катары колдонуу [Текст] / М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2017. - №4. - 38-41-бб. <https://base.oshsu.kg/univer/temp/url/ilim/2017-s-2.pdf>
3. Асаналиева, М.М. Балдарга руханий тарбия берүүдө кыргыз адабиятынын материалдарын колдонуу [Текст] / М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. - 2018. - №4. - 67-71-бб. <https://elibrary.ru/item.asp?id=37074065>

4. Асаналиева, М.М. Мектеп жашына чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө элдик оозеки чыгармаларды колдонуунун шарттары [Текст] / М. М. Асаналиева // Известия ВУЗОВ Кыргызстана. 2018. - №6. - 143-146-бб.<https://elibrary.ru/item.asp?id=37136379>
5. Асаналиева, М.М. Руханий маданият [Текст] / М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2019. - №1. - 58-61-бб.<https://elibrary.ru/item.asp?id=37957263>
6. Асаналиева, М.М. Руханий маданияттуулукту өнүктүрүүнүн көйгөйлөрү [Текст] / М.М. Асаналиева // Кыргыз билим берүү академиясынын кабарлары.2020. - №2(51). -130-132-бб.<https://elibrary.ru/item.asp?id=42332064>
7. Асаналиева, М.М. Кенже қурактагы балдарга руханий тарбия берүүдө элдик педагогиканын орду [Текст] / М.М. Асаналиева // Наука, новые технологии и инновации кыргызстана. 2021. - №1.- 156-160-бб.<https://elibrary.ru/item.asp?id=45672131>
8. Асаналиева, М.М. XXI кылымдагы тарбиялоо, билим берүү жана руханий коопсуздук [Текст] / М.М. Асаналиева // Alatoo Academic Studies. 2021. - №1 23-26-бб. <https://elibrary.ru/item.asp?id=45598504>
9. Асаналиева, М.М. Балдар жазуучуларынын чыгармаларындагы руханий тарбия [Текст] / М.М. Асаналиева // Вестник КРСУ. 2021. - №2. -79-84-стр.
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44951925>
10. Сакиева, С.С. Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүнүн дидактикалык шарттары [Текст] / С.С. Сакиева, М.М. Асаналиева // Наука. Образование. Техника. 2021. №2(71). - 143-148-бб.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=47331622>
11. Сакиева, С.С. Мектепке чейинки билим берүү мекемесинде көркөм адабият менен иштөөнүн методикасы [Текст] / С.С. Сакиева, М. М. Асаналиева // ЖАМУнун жарчысы. 2021. - №2(47). - 93-98 бб.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=47850002>

- 12.Сакиева, С.С. Study of methodology of teaching the kyrgyz language in primary school [Текст] / С.С. Сакиева, А. Орозбаева, М.М. Асаналиева Б.Байиева // Ж.Баласагын атындагы кыргыз улуттук университетин Жарчысы. Сборник материалов республиканской конференции на тему: «Актуальные проблемы преподавания и изучения языков». - г.Бишкек, 2021. 20-май.,- 420-425-стр.
https://lib.knu.kg/files/2021/VKNU2021_Spec_1.pdf
- 13.Сакиева, С.С. Исследование методики преподавания кыргызского языка в начальных классах [Текст] / С.С. Сакиева, А.Орозбаева, М.М. Асаналиева, Б.Байиева // Научный потенциал. 2021. - №6 (48).- Москва, - 17-24 стр. <https://elibrary.ru/item.asp?id=46488859&>
- 14.Асаналиева, М.М. Балдар адабиятындагы көркөм чыгармалар менен иштөөнүн методикасы [Текст] / М.М. Асаналиева // «VI Международное книжное издание стран Содружества Независимых Государств «Лучший молодой учёный-2021» VI международное книжная коллекция научных работ молодых учёных IXтом, 2021- г. Нур-Султан, Казахстан., - 34-36-стр.
<https://www.academia.edu/48878455>
- 15.Сакиева, С.С. Окуу көндүмүнүн өнүгүшү жана өркүндөтүлүшү [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева //Alatoo Academic Studies. 2022. - №1. - 125-131-бб. <https://elibrary.ru/item.asp?id=48356766>
- 16.Сакиева, С.С. Руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын учурдагы абалы жана келечеги [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева // ОшМУнун Жарчысы. 2022. - №1. - 490-495-бб.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=47956264>
- 17.Сакиева, С.С. Шүкүрбек Бейшеналиевдин бөбөктөргө арналган чыгармасындагы ыймандык, руханий тарбия берүү идеялары [Текст] / С. С. Сакиева, М.М. Асаналиева // Вестник КРСУ. 2022. - №5. -79-84-стр. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44951925>

7. Диссертациянын теориялык корутундуларынын аprobацияланышы. Тема боюнча мектепке чейинки билим берүү уюмдарында (бала бакчаларда) балдар адабиятындагы чыгармаларды окуу-тарбия процессинде колдонуунун сунушталып жаткан методикасы 7 бала бакчада эксперименттер өткөрүлгөн. Диссертациялык иш Ош мамлекеттик университетинин педагогика, психология жана дene тарбия факультетидеги «Башталгыч билим берүүнүн тилдеринин, адабиятынын теориясы жана методикасы» кафедрасынын жыйынында талкууланган.

8. Айрым мүчөлүштүктөр:

1. Диссертациянын жалпы темасы 13.00.02 – окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (kyргыз адабияты) аталышындагы шифрге караганда 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы деген шифрге жакын турат. Бул жагын жетекчи менен изденүүчү ойлонуп көрүшү керек.

2. Диссертацияда жана авторефератта адабияттар стандарт боюнча таризделген эмес.

Мисалы: Апышов Б., Бабаев Д., Жоробеков Т. Педагогика [Текст] /Б.Апышев, ж.б. – Бишкек, 2002. 345 б. (автордук катар мындей берилбейт; сзыыкча, тире)

Волков Т.Н. Этнопедагогика: учебник для студентов ВУЗов. [Текст] / Т.Волков. – Москва, 1990. – 432 стр. (ысымы Геннадий)

Кыргыз адабиятын адеп сабагы менен байланышта окутуу: Усулдук колдонмо [Текст]. – Ош, 2007. – 44 б. (автор, же түзүүчү көрсөтүлбөгөн).

Муратов А. Кыргыздардын элдик билимдери жана тажрыйбалары [Текст] /А.Муратов. - Бишкек, 2022. – 217 б. (а анын бети 470 б.) ж.б. өтө көп. (185 эмгектин дээрлик көпчүлүгү ушундай стандартка туура келбей, орфографиялык, пунктуациялык каталары менен берилген).

3. Авторефератта авторлордун тизмесин бергенде алардын кайсыл жылдагы эмгегинен алынганы кашанын () ичинде көрсөтүлүшү керек эле.

Мисалы, М.Рахимова (), М.Тұлөгабылов, М.Сулайманов, В.Панкова, Н.Ишекеев ж.б.

4. Авторефераттын титулдук барагында «Ош мамлекеттик университети» деп жазылбай, «Жусуп Баласагын атындагы кыргыз улуттук университети» деп жазылыши керек, себеби диссертациялык көңештин уюштуруучуларынын бири ошол окуу жайы.

5. Авторефератта айрым окумуштуулардын аты же атасынын аты туура эмес берилген. Мисалы, К.Каранова (туурасы Т.Каранова), К.Сейдекудова (туурасы К.Сейдекулова) ж.б.

6. Авторефераттын кириш бөлүмүндө изилдөөнүн объекти, изилдөөнүн предмети, изилдөөнүн методдору, эксперименттин этаптары деген бөлүмдөр жазылбашы керек.

7. Автор тире (дефис) жана сыйыкча белгилерин айырмалай албаган учурлар көп кездешет. Мисалы, негизги текст – 148 бет, пайдаланылган адабияттардын тизмесине - 185 эмгек берилди, сүрөт - 2 жана таблица - 4. ж.б.

8. Диссертациянын 2-главасы ЖАКтын талабы боюнча «Изилдөөнүн материалдары жана методдору» болушу керек эле, иште экинчи глава «Мектепке чейинки курактагы балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятын пайдалануу боюнча педагогикалык эксперимент» деп гана алынган. Иште изилдөөнүн (диссертациянын) методдору так, толук көрсөтүлбөй, бир гана эксперимент методу чагылдырылган.

9. Авторефератта УДК көрсөтүлбөгөн.

7. **Сунуштар:** *Диссертациялык ишти расмий коргоого оппоненттер катары төмөндөгүлөр сунушталат:*

1-расмий оппонент катары: п.и.д., профессор С.К. Рысбаев. – Шифри – 13.00.02. Анын бул темага жакын эмгектери:

1. Рысбаев, С.К. Кыргыз башталгыч мектептеринде адабиятты окутууну этнопедагикалык негизде өркүндөтүү (улуттук балдар фольклорунун материалдарына таянуу менен) [Текст]; пед. илим. докт. деген окумуш.

даражаны из. үчүн жазыл дисс. авторефераты. 13.00.01.; 13.00.02 / – Б.: 2006. – 49 б.

2. Рысбаев С.К. Кыргыз балдар фольклорунун педагогикасы: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 1-китеп. 2-бас. [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 312 б.
3. Рысбаев С.К. Окуучунун сүйлөө жана жазуу ишмердиги: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 2-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 344 б.
4. Рысбаев С.К. Кыргыз тили жана адабияты мугалимине жүз көнеш: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 4-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2014. – 236 б.
5. Рысбаев С.К. Кыргыз балдар адабияты: проблемалар, портреттер жана окуп-үйрөнүү маселелери: «Педагогикалык технологиялар» сериясы. 5-китеп [Текст] / С.К.Рысбаев. – 2015. – 232 б.
6. Рысбаев С. Кыргыз акын-жазуучулары – балдарга: балдар үчүн окуу хрестоматиясы. 1-китеп [Текст] / С.Рысбаев, Б.Абдухамирова, Б.Асаналиев, Ч.Бекбаева. – Б.: 2010. – 242 б.
7. Рысбаев С. Кыргыз акын-жазуучулары – балдарга: балдар үчүн окуу хрестоматиясы. 2-китеп [Текст] / С.Рысбаев, Б.Абдухамирова, Ч.Бекбаева, М.Ибраева. – Б.: 2010. – 300 б.

2-расмий оппонент катары М.Рыскулбеков атындағы КЭУнун мамлекеттік, расмий жана чет тилдер кафедрасынын доценти, педагогика илимдеринин кандидаты Шералиева Анара Жолдошбековна сунушталат.
Анын бул темаға жақын эмгектери:

1. Шералиева А.Ж. Этнопедагогика – тарбиянын башаты // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, №1 (9) 2008 С 313-316 ISBN -9967 – 400-32-3.
2. Шералиева А.Ж. Чечендик – сүйлөө өнөрү // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 3 (11) 2008. С 427-430 ISBN -164 – 628 б.
3. Шералиева А.Ж. Асан Кайғы – көчмөн элдеринин улуу философи // Вестник КАУ им. К.И.Скрябина, № 1 (12) 2009.

4. Шералиева А.Ж. Элдик жомокторду окутуунун өзгөчөлүктөрү // Вестник КГУ им. И.Арабаева, №2 2013 С 93-96 ISBN -1694 – 7118.
5. Шералиева А.Ж. V-VI класстарда фольклордук чыгармаларды окутуунун жолдору // Вестник КНУ им. Ж.Баласагына, № 2 - 2012 С 307-310 ISBN -9967 – 215333.
6. Шералиева А.Ж. «Акыл Карапач» жомогун салттуу жана интерактивдүү методдордун айкалышында окутуу // Журнал НАН КР. № 18 - 2013 С 157-161 ISBN -1694 – 5824.

Жетектөөчү мекеме катары М.М.Адышев атындагы Ош технологиялык университетинин кыргыз жана орус тилдер кафедрасын сунуштаймын. Кафедрадагы адистер: Саттарова А.Т., п.и.д., доцент (13.00.02); Атакулова М.А., филол.и.д, проф. (10.02.06.); Зулпуев А.З., п.и.д. , доцент (13.00.02); Сагыналиев М.Д., филол.и.к., доцент (10.02.20.); Жаныбекова Б.А., ОшТУнун доценти; Капарова К.М., ОшТУнун доценти; Турганбаева Н.С., ОшТУнун доценти; Коргонбекова Н.Т., ага окутуучу; Муратова Э.К., окутуучу; Калдыбаева Ж.А., окутуучу.

9. Корутунду: Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык шарттары» деген темадагы диссертациясы өз алдынча аткарылган иш жана анын эмгегин азыркы учур үчүн актаулдуу деп баалоого болот.

10. Диссертациялык кеңештин эксперти С.Т. Батаканова сунуш кылышкан документтерди карап чыгып И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине караштуу Д 13.23.673 диссертациялык кеңешине 13.00.02 – окутуу менен тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн Асаналиева Мээргүл Максуталиевнанын «Мектепке чейинки балдарга руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын материалдарын колдонуунун илимий-дидактикалык

шарттары» деген аталыштагы диссертацияны айтылган кемчилдиктерди арылткандан соң алдын ала коргоого сунуш кыламын.

Эксперт С.Т. Батаканова,

педагогика илимдеринин доктору, профессор, К.И.Скрябин атындагы
Кыргыз улуттук агрардык университетинин Мамлекеттик тил жана
тарбия иштери боюнча проректору

Профessor С.Т.Батаканованның колун тасымасынын
Кадрлар бөлүмү

Документ поступил
запросом в АС № 13.23.673

26 мая

Ч. саяс

